

Siddiqov Ilhomjon Meliqo'ziyevich
Qo'qon davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi,
texnika fanlari nomzodi

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING RIVOJLANISH JARAYONIDA AKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunitsiya texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati, afzalliklari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, animatsiya, multimedia, simulyatsiya, elektron entsiklopediyalar.

Siddikov Ilhomjon Meliqozievich
Senior lecturer of Kokand State Pedagogical Institute,
Candidate of technical sciences

THE IMPORTANCE OF USING THE ACT IN THE PROCESS OF DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

Annotation: The article discusses the importance and benefits of using information and communication technologies in preschool education.

Keywords: information and communication technologies, animation, multimedia, simulation, electronic encyclopedias.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 maydagi PQ-4312-son qaroriga 1-ilova "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsyepsiyasi"da maktabgacha ta'limni yanada rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlaridan biri ta'lim-tarbiya jarayoniga

zamonaviy pedagogika va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) keng joriy etish ekanligi hamda ushbu maqsadda amalga oshirilishi lozim bo'lgan ustivor vazifalar belgilab berilgan [1].

Ma'lumki, maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'lim tizimining birinchi bo'g'ini bo'lib, uning asosiy vazifalaridan biri bolaning shaxsiyatini boyitish uchun potentsialni shakllantirishdir.

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalaridan oqilona foydalanish bolalarning darslarga qiziqishlari va kognitiv imkoniyatlari darajasini oshiradi. Bunda axborot texnologiyalari shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni ta'minlaydi. Kompyuter imkoniyatlari o'rganilayotgan materialni yanada qiziqarli, jozibali qilib taqdim etishga imkon yaratadi.

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish an'anaviy ta'lim shakllariga nisbatan quyidagi afzalliklarga ega:

kompyuter ekranida ma'lumotni o'yin shaklida taqdim etish bolalarda katta qiziqish uyg'otadi;

maktabgacha yoshdagi bolalar uchun tushunarli bo'lgan majoziy ma'lumot turini olib boradi;

harakatlar, ovoz, animatsiya, multimedia effektlari uzoq vaqt davomida bolaning e'tiborini tortadi;

muammoli vazifalar, kompyuterning o'zi tomonidan to'g'ri hal qilinganida bolani rag'batlantirish bolalarning kognitiv faolligi uchun rag'batdir;

individual mashg'ulotlarni o'tkazish imkoniyatini beradi;

kundalik hayotda ko'rinmaydigan vaziyatlarni (raketa parvozi, suv toshqini, kutilmagan va g'ayrioddiy effektlar) simulyatsiya qilishga imkon beradi;

kompyuter juda "sabrli", hech qachon bolani xatolar uchun ayblamaydi, lekin ularni tuzatmaguncha kutadi.

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy AKTdan foydalanish bolalarda:

- dunyoning axborot oqimlarini boshqarish;

- axborot bilan ishlashning amaliy usullarini bilish;
- zamonaviy texnik vositalardan foydalangan holda ma'lumot almashish imkoniyatini beradigan ko'nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi.

O'quvchilarning bilim faolligini faollashtiradi

AKTdan foydalanish bolalarda kognitiv faollikni oshirishning quyidagi asosiy tamoyillarini to'liq amalga oshirishga imkon berdi:

- lavozimlarning tengligi printsipi;
- ishonch tamoyili;
- qayta aloqa tamoyili;
- tadqiqot lavozimini egallash printsipi.

Ushbu printsiplarning amalga oshirilishi AKT qo'llaniladigan barcha sinflarda ko'rinadi.

AKTdan foydalanish sizga quyidagi darslarni o'tkazishga imkon beradi:

yuqori estetik va hissiy darajada (animatsiya, musiqa) ko'rinishni ta'minlaydi;

katta miqdordagi didaktik materialni jalb qiladi;

darsda bajarilgan ish hajmini 1,5-2 baravarga oshiradi;

ta'limning yuqori darajadagi farqlanishini ta'minlaydi (bolaga individual yondashish, ko'p darajali vazifalarni qo'llash).

AKTning qo'llanilishi:

mustaqil faoliyat imkoniyatlarini kengaytiradi;

tadqiqot faoliyati ko'nikmalarini shakllantiradi;

turli xil ma'lumot tizimlariga, elektron kutubxonalarga va boshqa axborot manbalariga kirishni ta'minlaydi va umuman, ta'lim sifatini ko'taradi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar psixofiziologik yosh xususiyatlari, individual (ko'rish, eshitish) idrok qilish tizimi, kognitiv qobiliyatlarning past darajasi va ta'lim motivatsiyasining xususiyatlari bilan ajralib turadi [2].

Maktabgacha ta'lim tizimida AKTdan foydalangan holda ta'lim jarayonining o'ziga xos xususiyati shundan iboratki, faoliyat markazida bola

individual qobiliyatlari va qiziqishlaridan kelib chiqib, bilish jarayonini quradi. O'qituvchi ko'pincha yordamchi, maslahatchi sifatida ishlaydi, asl topilmalarni rag'batlantiradi, faollik, tashabbuskorlik va mustaqillikni rag'batlantiradi.

AKTdan foydalanishning asosiy maqsadi: fikrlashni rivojlantirish, aqliy faoliyat usullarini shakllantirish.

Bundan tashqari, kompyuter texnologiyalaridan foydalangan holda o'qituvchilar uchun ham, bolalar uchun ham o'quv, ham namoyish dasturlari, modellar, o'yinlar yaratish mumkin. Bunday samarali ishlanmalar bolalarning bilim olishga ijobiy munosabatini shakllantiradi, yordamning beg'araz usulini, o'quvchining individual o'qish sur'atini tanlash imkoniyatini taklif etadi. Buning uchun quyidagi rivojlanayotgan usul va metodlardan foydalanish yuqori samara beradi:

- tahlil usuli;
- taqqoslash usuli;
- umumlashtirish usuli;
- tasniflash usuli;
- tushunchalarni shakllantirish;
- ichki harakatlar rejasi.

Darslarga tayyorgarlik jarayonida o'qituvchiga quyidagi elektron manbalardan o'quv maqsadlarida foydalanish tavsiya etiladi:

- multimedia kurslari;
- sinflar uchun taqdimotlar;
- mantiqiy o'yinlar;
- sinov chig'anoqlari;
- Internet manbalari.
- elektron entsiklopediyalar.

AKTdan foydalangan holda darsni ishlab chiqishda o'quvchilar sog'lig'iga alohida e'tibor beriladi. Darsning rejasi jismoniy va dinamik pauzalar, ko'zlar

uchun mashqlar, sogʻliqni saqlash texnologiyalari elementlaridan foydalanishni oʻz ichiga oladi.

Shunday qilib, maktabgacha taʼlim tizimida AKT vositalaridan foydalangan holda kognitiv faoliyatni boshqarish uchun sarflangan mehnat har jihatdan oʻzini oqlaydi, qiyinchiliklarni engishga yordam beradi, oʻqituvchi va bolalar oʻrtasida yaxshi tushunish va ularning oʻquv jarayonidagi hamkorligi uchun qulay shart-sharoitlar yaratadi.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoev Sh.M. Oʻzbekiston Respublikasi maktabgacha taʼlim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontsepsiyasi. 8.05.2019 y., PQ-4312. Oʻzbekiston Respublikasi qonun hujjatlari maʼlumotlari milliy bazasi, 10.05.2019 y., 07/19/4312/3106-son.

2. Yu.G.Stavtseva. Informatsionno kommunikatsionnye texnologii v doskolnom obrazovatelnom uchrejdении. Psixologo pedagogicheskiy jurnal Gaudeamus, № 1(25), 2015.

3. Ахмедов, Б. А. (2021). Задачи обеспечения надежности кластерных систем в непрерывной образовательной среде. *Eurasian Education Science and Innovation Journal*, 1(22), 15-19.

4. Ахмедов, Б. А. (2021). Динамическая идентификация надежности корпоративных вычислительных кластерных систем. *Academic Research in Educational Sciences*, 2(3), 495-499.

5. Ахмедов, Б. А. (2020). О развитии навыков интерактивных онлайн-курсов в дистанционных условиях современного общества (модель-программа для преподавателей образовательных учреждений). *Universum: технические науки*, 12-1 (81).

6. Akhmedov, B. A. (2021). Cluster methods for the development of thinking of students of informatics. *Academy*, 3(66), 13-14.